

EVROPEJCI ODKRIVAJO IN OSVAJAJO SVET:

- v srednjem veku so trgovci odkritelji
- 3 trgovske poti: SVILENA (preko azijske v kitajsko) , DIŠAVNA (čez arabski polotok do pristanišč na kitajskem), POT ZLATA IN SOLI (sahara-sredozemlje)
- Antika: svet okoli sredozemlja
Novi vek: sredozemsko morje + severna evropa
- Želja po dobičku in avanturizmu evropskih trgovcev sta pri meščanu ali plemiču najbolj vplivala na oblikovanje mej o znanem svetu
- Izhodišče je sredozemsko morje

VZROKI ZA ČEZMORSKA ODKRITJA

- na prehodu iz srednjega v novemu veku se spremeni odnos do znanja – humanizem in renesansa
na novo odkrivajo dela antičnih klasikov
anatomija, vesolje
opazovanje in eksperimentiranje (prej vse pripisano bogu)
- TEHNIČNA ODKRITJA: kompas, sekstant, astrolab, kvadrant, peščene ure, karaka, tiskarski stroj (1453- gutenberg), papir (1157), smodnik, daljnogled kitajskega, azijskega izvora – prinesejo jih trgovci
več pisane besede, zaradi tiskarskega stroja
daljša in varnejša potovanja

VZROKI:

- Politični: trgovske kopenske poti v indijo in azijsko so prekinili turki, ki so zavzeli balkan ali pa se od njih zahteva visoke vsote denarja za prehod
- Gospodarski: težnja po zlatu, s katerimi si kupijo politično moč, težnja po ohranitvi starih poti

- Verski: širjenje krščanstva po svetu (očiščenje muslimanov) – križarska misel
- zaradi turkov bežijo grški izobraženci na zahod anti čna dela
- izboljša se ladjevje : prej karavela, zdaj karaka – več hrane sprejme, daljša potovanja
- ptolomejev zemljevid zamenja TOSCANELLIJEV ZEMLJEVID
- kopernik postavi heliocentrično teorijo – vse se vrti okoli sonca in zavrže staro geocentrično (vse okoli zemlje)

PORTUGALCI:

- prva portugalska raziskovanja so se začela v času kneza HENRIKA POMORŠČAKA (1/2 15. st.) odpre 1. pomorsko šolo odkritja: kapverdske otoke

madejro

zahodna obala afrike

Azore

baza pomorske znanosti

organizira odprave, ki se jih sam ne udeleži

- BARTOLOMEO DIAZ: 1488 objadra jug afrike
- VASCO DA GAMA: 1498 objadra afriko pride v kalkuto vzhodna pomorska pot do indije – pogodba o medsebojnem trgovanju (1. pogodba)
- PEDRO ALVAREZ CABRAL: 1500 odkrije brazilijo
- Portugalci so nasilni, začnejo pokristjanjevanje, v indiji evropeizacijo
- Začetki trgovanja z zahodom za čimbe za zlato

ŠPANCI:

- španska odkritja so povezana z avanturizmom in željo po bogastvu krištofa kolumba

- KRIŠTOF KOLUMB: 1492 išče zahodno pot do indije – 3 ladje: nina, pinta, santa maria
pripluje do dominikanske republike in haitija – misli da je v južni azijski, zato poimenuje prebivalce indijanci
- 1. odprava : pokroviteljska
- 2. odprava : kolonizacijska
- MAGELLAN: dokaže da je zemlja okrogla (sevillsko pristanišče – filipini) – 1 ladja se vrne nazaj- viktorija
- AMERIGO VESPUCCI: razišče ameriko in prvi opiše novo celino v Terra nova
- V: N: BALBOA: 1513 prepluje panamsko ožino in odkril tihi ocean

- španci in portugalski se bojujejo za nova ozemlja: 1494 (tordesillas) sklenejo sporazum na 46 poldnevniku – potrdi ga papež (razdeli ozemlje) zahod- španci

Vzhod- portugalski

- Na boljšem so španci, ker je tam zemlja bogata z zlatom
- Mešanje: indijanci + belci - mestici
Črnci + belci - mulati
Indijanci + črnci – zambiji

KONKVISTADORJI:

- odkriteljem sledijo osvajalci
- konkvistadorji: so nižje plemstvo, ki želi obogateti, dobiti ugled. So nasilni, na odprave hodijo zaradi denarja. Z njimi prihajajo misionarji

- CORTEZ: azteki – mehika
azteki so zanj prepričani, a je to njihov beli bog vojne

1. 1521 zavzame prestolnico tenochtitlan – jo poruši in zgradi Mexico

- PIZZARO: inki – peru

postojanka na haitiju, posamične odprave

ujame vladarja, ta predlaga sporazum- v zameno za izpust kralja dobi

Pizzaro sobo zlata – Pizzaro ga ubije in vzame zlato inki pod španci

poznajo zlato namesto železa

preseli inke iz notranjosti – morje zaradi lažjega trgovanja

Ostali inki se zatečejo v Machu Picchu – 3000m (evropejci odkrijejo l. 1911)

- CORDOBA: maji – jukatan

majevska država je v zatonu, zato nima težav

Indijanci izgubljajo, ker niso pripravljeni na vojno, nimajo ustreznega orožja, ki bi konkuriralo.

Ob stiku z evropejci so se staroselci se je začela nova doba svetovne zgodovine, prvotni naseljenci, ki so jih evropejci zaradi tehnične in fizične nadvlade hitro podredili, se surovim metodam ravnanja niso mogli upirati.

V bojih evropejcev proti staroselcem jim pomagajo še druga sovražna plemena in strah indijancev pred strelnim orožjem in konji.

Osvajalci odkrivajo nova ozemlja odkritelji; na teh ozemljih pa vladajo podkralji z uradniki

V poljedelstvu so španci pričeli uporabljati evropske obdelovalne načine. Staroselci napornega dela niso zmogli, zato so začeli uvažati črnske sužnje iz zahodne afrike. Začetek trgovine s črnimi sužnji.

K upadanju števila staroselcev pa niso pripomogli le nasilni konkvistadorji, ampak tudi številne bolezni, ki so jih prinesli evropejci: tifus, ošpice,...

Kolonizacija je močno vplivala na novi svet: uvedba evropskih vrst živine in rastlin, razpad starih plemenskih ureditev